

Agerdyrkningsberetning.

(Fra den sidste Halvdeel af Mai).

Vi have med den 30te April fuldendt et Aar, som hvad den ringe Vandmængde angaaer er enestaaende blandt de Aar, hvorfra vi have Veiriagttagelser. Vandmængden i 1857 udgjorde efter Jagttagelsen i botanisk Have 13 Tom. 2 Linier, medens i Gjennemsnit Vandmængden udgjør 21 Tommer 10 Linier, og det af de iagttagne Aar, hvori mindst Nedfald fandt Sted, havde givet over 15 Tommer. Og dog stiller Forholdet sig endnu mere paafaldende, naar vi betragte Aaret fra 1ste Mai 1857 til 30te April 1858, hvor Vandmængden kun udgjorde 10½ Tomme, altsaa ikke engang Halvdelen af hvad et almindeligt Aar bringer, medens Aaret dog var ikke lidt varmere end almindeligt, hvorved altsaa Fordampningen blev stærkere. At Vandtrangen maatte føles meget stærkt over hele Landet, efter en saa langvarig tør Periode, forstaaer sig af sig selv, og det er derfor med stor Glæde at Landmanden har hilset den rigelige Regn, der er falden i Maimaaned, som har bragt Vegetationen nyt Liv. I de første Dage af Maaneden faldt over en stor Deel af Landet en meget blødende Regn, der varede næsten et Døgn, og senere have mindre Regnbyger været saa hyppige, at man tør haabe, at den langvarige Tørke nu er afløst af en fugtigere Periode. Temperaturen har i det hele været mild og Veiret klart og foraarsmæssigt siden Begyndelsen af Marts, uden at vi have havt synderlig Frost om Dagen, men vel Blæst og Nattefrost; Regnbygerne i Mai have imidlertid ofte medført

Blæst og Kulde; vedvarende mildt Veir og end mindre Varme som ifjor er endnu ikke indtraadt ved Maanedens Slutning.

Fjoraarsarbejderne kunde iaar begynde meget tidligt og allerede den 22de Marts begyndte man enkelte Steder i Sjælland at pløie. Den omhyggelige Efteraarspløining, det vedholdende tørre Veir og Frosten i Februar, der havde virket mere end man tidligere havde troet, gjorde Jorden ualmindelig beqvem at behandle, og faa Landmænd erindre at være komne saa let fra Fjoraarsarbejderne som iaar; man maatte endog være forsigtig med ikke at bearbejde Jorden formeget, for ikke at bringe den i en al for pulveriseret Tilstand. Seenerødder vare lette at bringe ud af Jorden.

Baarsædens Redlægning skete saaledes under meget gunstige Omstændigheder, dog var Jordens ualmindelige Tørhed i Begyndelsen noget til Hinder for Spiringen, den førstsaaede Sæd kom derfor ogsaa noget tyndt op; dog har den senere indtrufne Regn ganske raadet Bod herpaa, og bragt de fleste Kjerner til at spire. Flere Steder, navnlig i det vestlige Jylland, lod man sig maaskee af det gode Veir og den bekvemme Jord forsøre til at saae for tidligt, især sejraderet Byg, hvorved de nysopkomne Spirer have lidt af Storm og Nattefrost. Med Saaning af Vrter, Havre og toradet Byg var man ialmindelighed færdig i de første Dage af Mai, og det sejradede Byg er i Reglen saadet henimod Midten af Maanedens. De sidste Dages Kulde og Storm have rigtignok skjæmmet Baarsæden noget, men man tør nok haabe, at den vil forvinde det, naar mildere Veir indtræder.

Selv paa veldrevne Jorder viser sig mange Steder iaar en stor Mængde Ukrudt og navnlig Ugerkaal i Baarsæden, hidrørende fra at Ukrudtsfroet hverken forrige Aar, ei heller i Fjoraaret før Sædens Redlægning, kunde komme til at spire af Mangel paa Bøde; dog tør man haabe, at Baarsæden, hvor den ikke er saadet for tidligt, er i en saa kraftig Væxt, at den vil kunne vinde Magten.

Vintersæden har over Forventning overstaaet Vinterens og Foraarets Tørke, Varsfrost, Nattefrost og Kulde, og det i Mai indtraadte fugtige Veir har fremmet dens Udvikling overordentlig. Sveden er næsten overalt meget frodig, og man frygter i dette Dieblik meest for Leisæd, da den paa mange Steder allerede er slaaet ned af de heftige Regnbyger. Rugen er noget mere forskjellig; den tidligsaaede er ialmindelighed den mindst lovende, da den var for frodig i Efteraaret, og endee Planter ere borttraadnede; ogsaa paa tørre, lette Jorder har Varsfrosten udtyndet Planterne og paa meget lette Sandjorder har Vinden blæst Jorden fra Planterne. Den i Efteraaret og Vinteren af Dvøget stærkt afgnavede Rug, der i Foraaret saae meget lidt lovende ud, er nu tilfredsstillende. Rugen er tidligere udviklet end i almindelige Aar, allerede den 20de Mai begyndte den at stride igjennem, og i Slutningen af Maaneden stod den næsten overalt i Bipper. Vintersæden lover i det Hele at ville give megen Halm, men om Sæduddbyttet vil svare dertil og navnlig Qualiteten blive god, derom lader sig endnu Intet sige. Rapsen, der var sat meget tilbage ved Varsfrosten og det tørre Foraar, har udviklet sig godt ved det senere gunstige Veir; mange Hjerteskud ere rigtignok bortfrosne, men den har skudt Sideskud, og vil, hvis den bliver fri for Insekter, kunne give et tilfredsstillende Udbytte.

Medens Udsigterne til Sædhøsten saaledes ere meget lovende, er det ikke Tilfældet med Hensyn til Kløver; ved den føles Efterveerne af den forrige Sommers uheldige Veir endnu meget stærkt. Vinteren synes ikke at have skadet den meget, men deels spirede den ikke sidste Foraar, og deels fortorredes Planterne i Sommerens Løb. Den staaer overalt tyndt; paa frugtbare Jorder og hvor den saae sig tidlig ifjor Foraar, saa at den kom til Spiring inden Sommerheden indtraadte, staaer den imidlertid taalelig, men den har ikke bredet sig, og de høieste Punkter, de tørreste Steder og den løsere Grund ere uden Planter, kun Græsset og navnlig

Thimotium har holdt sig. Oldenborrelarverne have ogsaa mange Steder anrettet store Ødelæggelser og hvor de have huseret, er Alt borte. Man har derfor mange Steder været nødt til at saae om, enten ved ligefrem at ompløie Kløvermarken og lægge den ud paa ny med Havre, Vikehavre eller Spergel, eller ogsaa hvor Kløveren pletviis var gaaet bort, opharvet og saaet Kløver og Græsfrø paa ny, som man dog hidindtil ikke har seet meget til, men det er at haabe, at det gunstige Veir ogsaa her vil gjøre sin Indflydelse gjældende. Udsigterne til Kløverhøsten ere saaledes ikke gode, og hvad Engene ville give er endnu tvivlsomt; indtil Maimaaneds Begyndelse sporedes der ingen Vegetation paa dem, men nu have de begyndt at udvilde sig. Udbyttet af Overrislingsenge vil dog i hvert Tilfælde blive sparsomt, da Vandet overalt enten aldeles mangler, eller er meget knapt.

Græsmarkerne ere meget forskjellige; hvor det naturlige Græs, som i Jylland, let kommer frem, ere de i det Hele ret lovende, men hvor man, som paa Øerne i Almindelighed er Tilfældet, alene maa regne paa det saaede Græs, er man ikke uden Frygt for Græsmangel, hvis Veiret ikke bliver meget gunstigt i Sommer.

Endskjøndt Foderet over hele Landet har været meget knapt, har det dog staaet bedre til end man tidligere turde haabe, tildeels fordi man fra Begyndelsen iagttog en streng Sparksomhed, men navnlig fordi Omstændighederne i høi Grad have begunstiget Landmanden ved det lange Efteraar, det tidlige Foraar og den milde Vinter, hvorved Faarene kunde gaae ude det meste af Vinteren og Dvæget i Efteraaret tages silde ind og i Foraaret sættes tidlig ud. Foderstanden er vel i Almindelighed ringere end sædvanligt, endskjøndt Kjernefoder er anvendt næsten overalt i større eller mindre Mængde, men man sporer navnlig paa Køerne Mangelen paa Salmfoder, om end Dvæget forresten kan siges at være i kraftig Tilstand. Ogsaa har Mangel paa godt og tilstrækkeligt Vand, og den

lange Bei Dvæget mange Steder maatte drives til Vandingen, bidraget til at forringe Foderstanden. Hestenes Foderstand er tilfredsstillende, da Havren isjor har været vægtig, og Foraarsarbeidet forholdsviis let.

Meieriudbyttet har været taaleligt, og hvor man har anvendt meget Kraftsfoder er det tilfredsstillende. Enhver Landmand, der havde sin Besætning i Orden, har i denne Vinter havt den største Opfordring til at anvende Kraftsfoder til Køerne, selv om han ikke af andre Hensyn var nødt dertil, da lave Kornpriser og høie Priser paa Meieriprodukter og Fedevarer i en sjelden Grad stødte sammen, og man tør haabe, at Fordelen ved den bedre Fodring efter denne Vinters Erfaring vil finde almindeligere Anerkjendelse.

Studedefding har i Jylland i denne Vinter ikke fundet Sted i stort Omfang, og meest været indskrænket til Brænderier og Møller. Fra Hjerting er i dette Foraar udført endeel Stude til England, men de vare hverken saa fede eller saa gode, som i de tidligere Aar, og Salget af Fedestude har hverken i England eller Hamborg været fordeeltigt for Sælgeren. Endeel Staldstude ere i denne Vinter, som sædvanligt paa Studegaardene, fodrede med Skaftekorn og Hø, for siden at græsfebes i Marsken, men heller ikke for disse have Conjunkturerne paa Grund af Vandmangelen i Marsken været fordeeltigt for Sælgeren.

Huusdyrenes Sundhedstilstand er i det Hele tilfredsstillende. Hestene synes i den sidste Deel af Vinteren at have lidt mindre af Kolik og Lungesyge end tidligere, og hos Dvæg og Faar synes Sundhedstilstanden endog meget god. Kastning har i Vinter været sjeldnere end sædvanlig, mange Steder klager man over, at Kalvene ikke ville leve, som dog vel meest hidrører fra Mangel paa luftige Stalde i det milde Foraar. Der er imidlertid denne Vinter tillagt færre Kalve i Jylland end almindeligt, deels paa Grund af Foderets Knaphed og deels paa Grund af de lave Kreaturpriser; den sidste Aarsag synes imidlertid ikke ret begrundet,

da dette just fremkalder de stærke Fluctuationer i Qvæg-handelen, og Erfaringen noksom viser, at naar det Qvæg kommer paa Markedet, der er tillagt ved høie Priser, ere disse i Almindelighed faldne, og omvendt. Just i Mar synes os har der været stor Opfordring til at lægge til, da Besætningerne mange Steder ere formindskede, som ved et kommende godt Foraar igjen ville blive forøgede.

Læmningen har over hele Landet været heldig og Faarene have hidtil befundet sig vel ved den lange Græsningstid i Efteraaret, om de endog ere lidt magrere end sædvanligt. Der hersker nogen Uoverensstemmelse i Beretningerne fra de forskjellige Dele af Landet med Hensyn til Frugtbarheden, idet denne paa enkelte Steder fremhæves, og Exempler paa 3 endog 4 Lam af een Moder anføres som almindeligere end ellers, medens der fra andre Steder klages over, at mange Faar ere overløbne, og at Lammestoffen som Følge deraf er mindre end ellers.

Frygten for Vandmangel er endnu ikke hævet, thi hvor gavnlig Indflydelse end den Regn der hidtil er falden har havt paa Vegetationen, saa har den dog ikke bidraget til at fylde Brønde og Vandhuller, og længere vedvarende Tørke kan i denne Henseende endnu medføre store Ulemper for det græssende Qvæg.

Frygten for Oldenborrelarverne tiltager bestandigt, den Odelæggelse de issor have bevirket baade paa Korn- og Klovermarkerne har været særdeles betydelig, og hvor man i dette Foraar har pløiet, have de overalt viist sig i stor Mængde. Det er navnlig i Skovegnene baade i Jylland og paa Verne, at man lider meest deraf, og den Enkeltes Bestræbelse til deres Odelæggelse vil kun frugte lidet, naar ikke almindeligere Foranstaltninger træffes. Da Sagen nu har tiltrukket sig Regjeringens Opmærksomhed er det vistnok ingen Tvivl underkastet, at der fra det Offentliges Side vil blive truffet alle de Foranstaltninger, der kunne ansees nyttige for at hæmme dette Onde. Men det er ikke let, at blive enig om, hvori disse skulle

bestaae, og det var derfor i høi Grad ønskeligt om baade den enkelte Landmand og de landoekonomiske Foreninger vilde udtale sig om denne Sag og meddele Forslag om Maaden, hvorpaa almindelige Forholdsregler lettest kunne bringes istand. Indenrigsministeriet og Landhuusholdningselskabet have i denne Sommer, ligesom den foregaaende, formaaet Videnskabsmænd til at reise til de Steder af Landet, hvor Insektangreb forekomme, saasnart Anmeldelser derom indkomme fra Landmændene, for at foretage de locale Undersøgelser og samle Erfaringer om Maaden, hvorpaa Ondet bedst kan imødegaaes. Det har forresten viist sig i denne Vinter, at det af Larverne ødelagde Byg er blevet ødt med Begjærighed af Dvæget uden at der er sporet nogen skadelig Følge deraf, skjøndt Straaet var ganske sort.

Virningen af den slette Høst og de uheldige Pengeconjuncturer spores i dette Foraar hos hele Landbostanden og viser sig nærmest ved at Byggeforetagender ere i høi Grad indskrænkede, saa at Teglværkerne, hvoraf i de sidste Aar ere anlagte saa mange, næsten ganske savne Afsetning for deres Produkter; ved Flensborgsfjord solgtes de Muursteen, der ifjor Foraar kostede 12 Rd. Tusindet, iaar for 4 Rd., som ikke er synderlig mere end Halvdelen af hvad de koste Fabrikanten selv. At der skeer en Standsning i de mange Byggeforetagender, kunne vi ikke beklage, da de have slugt saa overordentlige Capitaler i de sidste Aar og vistnok for en stor Deel bære Skylden for den nærværende Slappelse, men meget beklageligt er det, at Drainingen indskrænkes, dog som vi haabe kun for en kort Tid. Drainingsomkostningerne ville i den nærmeste Fremtid indskrænkes meget, baade ved de lave Arbejdspriser og ved at Drainrørene som Følge af Teglværkfabrikaternes Dalen ved Concurrencen vil kunne leveres til en langt billigere Priis. De sædvanlige Jordarbejder, saavel som Merglingen, ere iaar udførte i et ikke ringe Omfang, da Vinteren i høi Grad har begunstiget dem.

Arbeidskraften mangler iaar intet Sted i Landet, man har tværtimod paa enkelte Steder paa Verne Vanskelighed ved at beffjefstige Arbeiderbefolkningen. Lønner er som Følge deraf falden betydeligt paa de Steder, hvor den stod høist, omtrent en Trediedeel, ligesom ogsaa Dagleien er ringere end de foregaaende Aar. Karle er det let nok at faae, men man klager bestandig fra Jylland over Vanskeligheden ved at erholde Malkepiger.

Vi skulle anvende den øvrige Plads i denne Beretning til de Bemærkninger, der gjælde de enkelte Landsdele.

Nordlige Sjælland. Holbæk Amt er det eneste Sted, hvorfra der klages over, at Sundhedstilstanden iblandt Qvæget er noget ringere end sædvanlig; navnlig have Lamheder og Uordener i Fordøielsen, samt enkelte Steder de saakaldte Franzoser været temmelig hyppige. — Fra en af de meest veldyrkede Gaarde i Frederiksborg Amt meddeles følgende særægne Tilfælde med Rødkløveren iaar: Halvdeelen af den Mark, der ifjor i Byg udlagdes med Rødkløver (Provsti-Frø af bedste Sort), ublandet for kun at ligge eet Aar, var efter Fuldblækken besaaet med Raps og Halvdeelen med Hvede, det 2det Aar Hvede efter Raps og Byg efter Hvede, 3die Aar blaffede Urter i hele Marken og det fjerde Aar, ifjor, Byg, ligeledes i hele Marken; denne er giødet lige stærkt over det Hele og forøvrigt behandlet eens. Kløveren blev saaet og nedharvet over hele Marken paa en og samme Dag; men paa den Halvdeel af Marken, hvor der var Raps, er Kløveren aldeles bortfrosen, saa at den med Undtagelse af en enkelt Svei eller en og anden lille Plet, hvor lidt sammenshyget Sne har ligget, næsten ikke er en Plante at see, hvorimod der paa den Halvdeel, hvor der var Hvede, staaer en, rigtig nok langt fra kraftig, men dog jevn Kløverbestand over det Hele. Grændsen er saa bestemt marqueret i en lige Linie over hele Marken, netop hvor Skjellet mellem Rapsen og Hveden i sin Tid var, at der ikke kan være mindste Tvivl om at Rapsen middelbart har været Aarsag i Kløverens totale Mislykken.

At Jordens større Skørhed fremkaldt ved Rapsdyrkingen, skulde være Grunden til dette mærkelige Phænomen, som vor ærede Correspondent mener, synes os noget tvivlsomt, men vi ere rigtignok ikke istand til at give en bedre Forklaring.

Paa en Gaard i det sydlige Sjælland er paa drainede Jorder gjort Forsøg med Lucerne, der har udholdt Vinteren uden Dækning; denne Foderplante turde saaledes maaskee paa drainede Jorder under passende Forhold faae nogen Betydning for vort Agerbrug.

Paa Samsø er man ikke uden Uengstelighed for Vandmangel i Sommerens Løb, da den hidtilværende Regn ei har været af nogen Betydning for Vandstederne.

Moen, Falster og Volland. Fra Moen klages over at Væmningen har været uheldig i Stæferierne, idet mange Lam ere døde og ikke saa faa Faar. — Da Kløveren ialmindelighed er gaaet bort og naturligt Græs ikke let fremkommer, ere Græsmarkerne i en simpel Tilstand navnlig paa de Steder, hvor Dvæget tidlig er kommet ud; lidt ugunstige Veirforhold kan derfor let fremkalde Græsmangel, og af Kløverhø venter man kun meget lidt. Sædmarkerne ere derimod meget lovende.

Fra **Fyen, Laasinge og Vangeland** lyde Beretningerne i det Hele meget gunstige, omendstjondt ogsaa der føres Klage over den mislykkede Kløver, som mange Steder har maattet omploies; man beklager at Biffer har været særdeles vanskelige at erholde, hvorved Sommerfoderets Usikkerhed end mere er forøget.

Det nordlige og østlige Sylland. Da forrige Aars Høst her i det Hele var mere tilfredsstillende end i den øvrige Deel af Landet er man ogsaa kommen bedre igjennem med Foderet. De nærværende Udsigter ere meget lovende. En interessant Beretning om Drainingen paa Frysensborg forrige Aar, som Pladsen ikke denne Gang har tilladt os at optage, haabe vi at kunne meddele vore Læsere i næste Hefte.

I **det vestlige Sylland** har man mange Steder havt Vanfælighed med at gennemfodre Besætningen og allerede i

Marts og April begyndte Hedeboerne at lade Kreaturerne gaae ude paa Lyngen og i Moserne, som ikke har skadet deres Sundhedstilstand, men vel deres Foderstand, ligesom ogsaa Melkeudbyttet kun har været ringe og Gjødningen er tabt. I de bedre dyrkede Egne synes imidlertid ikke Foderknapheden at have været større i Vestjylland end i de andre Dele af Landet, skjøndt Besætningerne der ere forholdsviis større.

I **Slesvig** faldt Høsten isjor vistnok slettere ud end noget andet Sted i Landet, Foderknapheden har derfor været stor, og det er kun ved at opfodre alt det indavlede Korn og endda kjøbe mere til, at det er lykkedes at gennemfodre Besætningerne. Paa Hederne begyndte man allerede i den sidste Uge af Marts at sætte Qvæget ud, men da man havde saameget Foder tilbage, at Qvæget kunde faae en Givt Morgen og Aften, holdt det sig nogenlunde i Huld og Kærerne satte ikke af i Melk. Udfigterne til den kommende Høst ere særdeles gode, men Græs og Kløver simpel.

Paa **Bornholm** er man kommen bedre igjennem med Fodret end man tidligere turde haabe, dog er Qvæget i en temmelig maadelig Foderstand. Vintersæden tegner godt, især Hvede og Raps; Vaarsæden er kommen heldig i Jorden, men man frygter for knapt Græs og ringe Slet, da Kloveren ialmindelighed er gaaet bort.

Rettelser til foregaaende Hefte:

©. 114, Lin. 1, staaer Høstens istedetfor: Høhøstens Udbytte 2c.
